

gesetze und Erlässe römischer Behörden in ihren Territorien wegen Schädigung deren Rechte oder auch nur Interessen zu remonstrieren und mit der Ausführung eben jener Gesetze inne zu halten. Von selbst versteht sich, das von diesem Einspruchsrechte keine Rede sein kann, wenn ein früheres Gesetz nur erklärt, ein Glaubensartikel definiert wird, oder bewusst und ausdrücklich auf das betreffende Territorium Rücksicht genommen wird“. Pošto je odredba Ivana VIII. iz god. 873. izrično izdana i namijenjena Metodijevoj crkvenoj pokrajini, nije ovomu pristajalo pravo remonstrancije. Nije stoga ni cl. piscu uspjelo rješiti sv. Metodija od prikora objektivne nepokornosti ili objektivne povrede zakona. Bonam fidei ne poričemo sv. Metodiju.

Na str. 52. nota 7. nailazimo na drugu neispravnost u pogledu prava remonstrancije. Cl. pisac veli ovdje: „Ako apoštolska stolica ustraje (razumijeva se: nakon remonstrancije biskupa) pri svojoj naredbi, a biskupu se svedjer čini zakon škodljiv za njegovu biskupiju, non tenetur ejus observationem urgere“.

Ova se tvrdnja kosi sa kanonskom poslušnošću, što ju biskupi duguju sv. stolici i na temelju koje moraju njene odredbe izvršivati i bditi nad obdržavanjem istih, podvrgnuvši svoje mnijenje sudu vrhovne oblasti; a stoji i u opreci sa suglasnom naukom kanonista. Tako n. pr. uči Scherer, l. c. I. 197.: „Die Suspension hat der Anwendung des Gesetzes Platz zu machen, wenn die Eingabe des Bischofs vom apostolischen

Stuhle, als der höchsten kirchlichen Instanz abschlägig vorbeschieden worden ist“ i Wernz, l. c. I. 121.: „Quod si Rom. Pontifex auditis rationibus iudicium suum protulerit neque putaverit remonstracioni esse deferendum, eius iussa promptae executioni demandentur necesse est“.

Primjedbe ove, pri kojima nam je pred očima bila deviza cl. pisca: „istina nada sve“, neće ga, kako se pouzdano nadamo, u njegovom nastojanju i radu smutiti. Očekujemo željno dalnju svesku njegova djela.

Dr. I. Angelo Ruspini.

Adolf Jašek: „Was ist die Cyrillo-methodeische Idee?“ Aus dem böhm. übersetzt von Alois I. Schönbrunner. Velehrad 1911. S. 82. Pr. 140 K.

Jašekova knjižica opsegom je mala, ali sadržajem obilna. Svrha je knjižici da popularizira t. zv. ćirilo-metodijsku ideju, t. j. ideju sjedinjenja svih Slavena u katoličkoj crkvi, ideju unije. Knjižica je izdana u krasnom njemačkom ruhu baš sada, da pripravi i Slavene i Neslavene za treći velehradski sastanak, koji se imade ljetos u srpnju držati. Pisac hoće također, da upozna čitatelje sa novo osnovanom „Velehradskom akademijom“.

Prema toj trovrstnoj svrsi udešen je i sadržaj. U prvih 5 poglavlja pruža nam pisac u zbitoj ali ipak plemenitoj i ljupkoj formi svu jezgru t. zv. istočnoga pitanja. U prvom je poglavlju kratak i stručnjački pregled pokrštenja Slavena. Opisuje se kako su primili kršćansku vjeru najprije Hrvati, onda Slovenci, Srbi, Bugari, Moravci, Slovaci, Česi, Poljaci, Polapski Slaveni i Rusi. Što se o pokršte-

nju i o najstarijim crkvenim prilikama ovih naroda pripovijeda, potpuno se slaže s historijom, pa se ne možemo dosta načuditi piscu, što je toliko historije mogao u ciglih deset stranica smjestiti i sve tako vjerno opisati.

Drugo poglavlje govori o uzrocima i povodu raskola. Rekao bih da je poglavlje odviše zbito, više nacrt, no izvedba. Uza sve to ističe pisac ipak sve poznate uzroke: raznolikost kulture, raznolikost naravi i ćudi, raznolikost liturgije i jezika, težnju carigradskih patrijara, bizantinizam careva. Posebno je, što pisac među uzrocima ističe juridički konzervativizam istoka te pravni razvoj zapada, kao i raznoliki smjer u bogoslovnim naukama. Povod raskolu s pravom vidi pisac u dvojici carigradskih patrijara: oholome Fociju i ograničenomu Cerialiju. Razlog pak, da se raskol održao i dosada da se nije iscijelio, nalazi pisac u manjku kršćanske ljubavi, u narodnoj mržnji, ljudskoj slaboci, u međusobnom nepoznavanju i nemaru.

Najopširnije poglavlje u čitavome djelu je treće. U njemu se podrobnije opisuje povijest unije u Rusiji od početka pa do najnovijega vremena. U tomu se poglavlju dotiče pisac vrlo interesantnih pitanja. Tako na pr. koji je razlog, da su danas Rusi veći skizmatici i da su većma protivni Rimu nego li Grci, nego li Carigrad, a ipak nisu Rusi skrivili raskola nego Grci, dok su Rusi prilično kasno pali u skizmu. Drugo je takovo interesantno pitanje, smije li Rusiji biti svejedno, što se tako velik dio kršćanskih Slaveona drži u skizmi, i: je li je ruskom carstvu donijelo koristi

ili štetu, što se ruska crkva odijelila od Rima i što kroči svojim putem. Na sva ova pitanja odgovara Jašek pomoću historije, i odgovori zadovoljavaju. — Jednomu bih prigovorio kod ovoga poglavlja. Zašto se pisac ograničio tek na uniju u Rusiji? Zašto se nije obazro na uniju kod drugih slavenskih naroda, na uniju u Hrvatskoj, Srbiji, Crnoj gori, Bugarskoj? Kako se u prvom poglavlju obazro na sve slavenske narode, tako je mogao učiniti i ovdje. Povijest ruske unije mogao je malo skratiti, a povijest unije kod drugih slavenskih naroda dodati, pa bi tako knjiga bila potpunija, a istočno pitanje u svoj punini obrađeno.

Najzanimljivije je četvrto poglavlje, u kome pisac nabraja najglavnije prijeporne točke između istoka i zapada i odmah ih rješava. Tako izbraja razliku u Filioque, primat, nepogrješivost pape, epiklezu, bezgrješno začeće Bl. Dj. Marije i čistište. Način, kojim Jašek rješava pojedine prijeporne točke, može se odobriti osim jedinoga pitanja o opsegu primata. Tu je pisac pošao stranputice povodeći se za princem Maksom. Imade izrekâ, koje vrlo zlo zvuče, kao: „(Istočnjaci) bez dvojbe imadu historičko pravo, da se s njima drukčije postupa nego s katolicima zapadnim“, „Ne spada na bit unije s nasljednikom Petrovim, da se prizna potpun opseg i vlast papinstva“. Pisac istina osobno dobro misli, jer malo kasnije traži i od istočnjaka da priznadu primatum jurisdictionis i nepogrješivost pape, ali gornje su izreke ipak krive, ili se barem mogu krivo razumjeti. Ovo dvadesetak redaka na 58.

str. jedino je, što u Jaškovu djelu ne zadovoljava.

Peto poglavlje opisuje sadanje stanje u ruskoj crkvi, kakovi su svećenici i redovnici a kakav je puk.

Na koncu u šestom poglavlju govori pisac o „Velehradskoj akademiji“, njenom početku i svrsi pa prilaže točno njena pravila.

Ne smijem da mimoidem prekrasan uvod, gdje Jašek razlaže, što je to ideja ćirilo-metodijska i gdje napominje, kako da se ta ideja ozivotvori. Jednim od najnužnijih sredstava smatra on molitvu, zato svom dušom revnuje za misionsko molitveno društvo „Apostolat sv. Ćirila i Metodija pod zaštitom bl. Djevice Marije“. U moć i uspjeh molitve, kaže on, uzdali su se svi, koji su pomišljali na uniju. Što ne može materijalna sila, što ne može diplomatska vještina, što ne može ljudska znanost, to može moć katoličkoga duha i katoličke molitve. Zato s pravom dodaje: „U religioznom i kulturnom interesu Slavena morao bi se Apostolat sv. Ćirila i Metodija uvesti u svaku župu i raširiti po svemu narodu. Svećenici, nasljednici sv. apostola, vršite svoju dužnost!“

Preporučujemo knjižicu.

Dr. K. Dočkal.

Moralprobleme. Vorträge auf dem III. theologischen Hochschulkursus zu Freiburg im Breisgau im Oktober 1910. gehalten von Prof. dr. Joseph Mausbach, Prof. dr. Julius Mayer, Regens dr. Franz X. Mutz, Prof. dr. S. Waitz u. Regens dr. I. Zahn. Freiburg u. Wien, Herder, 1911. str. 8 + 388, cijena K 5'76, vez. K 7'20.

Lane u listopadu (10.—14.) obdržavao se je u Freiburgu treći visoko-školski tečaj za svećenstvo (isp. „Bogoslovska Smotra“ 1910. str. 386).

Vrlo aktualna i važna temata na području ćudorednom obragjivala su se kod ovog tečaja — problemi, koji će čovjeku uvijek ostati zagonetni, ako njihovo rješenje nije transcendentno t. j. ako se ne traži na tlu vjere i religije.

Strogo znanstveno je prof. Mausbach u pet predavanja obradio: „Temelj i izobrazba značaja po nauci sv. Tome“ — on polazi od čovječje naravi i njenim sposobnostima, od ćudoredne svijesti i slobodne volje i pokazuje, kako slobodna volja u borbi između dužnosti i nagnuća može postignuti svoju slobodu i jakost i kako dolazi do svrhunaravne posvete najvišom životnom snagom, naime kroz ljubav k Bogu. U svojim predavanjima „Ideal savršenosti i njegova njega u katol. Crkvi“ crta Zahn principijelno stajalište kršćanstva u religiozno-ćudorednom idealu i o katol. shvatanju kršć. savršenosti. Tom zgodom pokazuje, što svećenik u svom dušobrižničkom radu može doprinijeti do ostvarenja ideala savršenosti. U dva predavanja prof. Mayer razlaže „Potrebu auctoriteta u religiozno-ćudorednim pitanjima“ te pokazuje odnošaj crkv. auctoriteta i slobode. Regens Mutz takogjer u dva predavanja govori „o problemu čistoće“ u modernom i kršć. duhu, te navagja sredstva i pokazuje putove, koji odgajaju za čistoću. Na koncu tog sveska dva su predavanja prof. Waitza za šire slojeve o lje-